

Gondolatok Baksa Gáspár kollázsairól

Baksa Gáspár digitális kollázsain és számítógépes képkombinálásain a konstruktivista művészetszemlélet geometriai uniformizmusának¹ ellenesztétikája fogalmazódik meg. Beidegződött szürrealista fogásokkal operál, de poétikáját a lendületes ecsetvonásokat imitáló fekete sávok kialakítása az art informel iskolájához is hozzárendeli. A képzőművész a mozgást fix struktúrákkal ábrázolja², amelyek körivet kirajzolva nullpontjukhoz térnek vissza, s megalkotják a kontinuitás megszakíthatatlan illúzióját. Erőteljes gesztusok és ismétlődő transzformációk képezik a műalkotások alapszerkezetét, amelyek főként teriomorf figurák révén épülnek tovább, majd dekoratív zsúfoltságban teljesednek ki. Egymástól elkülönülő jelenetek hálózák be a kompozíciót, amelyek által dekonstruálódik a centrizmus fogalma. E képzőművészeti megoldás gyökerei Hieronymus Bosch képszervezéséig és a székesegyházak kupolafreskóinak kialakításáig vezethetőek vissza.

Az alkalmazott formakultúra és színválasztás függvényében a vizuális-esztétikai élvezhetőség megteremtése primer szereppel bír, melynek következtében a műalkotások tartalmi mondanivalója háttérbe szorul. Baksa Gáspár a gondolatot nem közvetíteni, hanem láttatni akarja. Forma, motívum és árnyalat nem a jelentésközvetítés, hanem egy komplexebb látványkép kivitelezésének érdekében helyeződik el.

A fekete-fehér kollázsok egy részén az ökümené és a valóságon túli, a befogadó természettapasztalatától idegen létszféra szimultán reprezentációja zajlik, eltérő biológiai és fizikai törvényszerűségeikkel.

¹ Szombathy Bálint: *Új idők, új művészet*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1991. 42.

² Umberto Eco: *Nyitott mű*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2006. 197.

A mögöttes, sötét létező átjárót hasít az érintetlen, ember nem járta térformák materiáján. Eloszlik az erdő és a sivatag közegében, degenerálva élő és élettelen, állati és humán szervezetet. Az érintkezési pontok mentén az emberi bőr kóros elváltozásaihoz hasonlóan módosul a környezet. Az egyszemű madarak és óriásrákok, kígyótestű kutyák és papírcsákót a fejükön viselő hatalmas karmú patkányok hívják életre Baksa Gáspár univerzumának fantasztikumát. A korcs entitások, akár Murakami Haruki *Világvége és a keményre főtt csodaország* című regényének setétjei, a hideg feketeségből bújnak elő. Némelyik négyzet és gömb alakú sejtjeire hullik, s újra az éltető anyag komponenséhez idomul. Az Ismeretlen torz tükröződései és a felnőtt képzeleten átszűrt gyermekfilm-ikonok hibrid variánsai egyenként csupán alkatrészek, közösen indítják be a képzőművész monumentális gépezetét.

Az interpretációra a naturális-művies, makulátlan-szennyezett motívumkörök mentén az ökokritika perspektívájából is lehetőség nyílik. A kreációkon kidolgozott képlet szerint a „sértetlen” természetet idegen, szintetikus anyagok és rendellenesen fejlődő létformák szennyezik be, amely mozzanat finom és egyenes utalás századunk kollektív ökológiai problematikájára.

Tolnai Ottó a külső, törekeny héj mögötti belső embert, amelynek meglétét Leonardo, Van Gogh, Goya, Bacon és Dado csak sejtetni engedett, Maurits Ferenc képein véli felfedezni.³ Ha a kollázsértelmezés folyamatába a *Maurits nyomában, citátumokkal* című esszét is bevonjuk, rájövünk, hogy Baksa Gáspár képnyelvében egyenlőségjel kerül az emberalakokat formáló „elektromos feszületek” és a csonka test-ábrázolások közé. Az emberi váz és a bensőből elősugárzó indulatok megjelenítése, amely a fenti alkotók képein külön-külön ismerhető fel, egyazon közegben szintetizálódik.

Egyik fekete-fehér kollázsának centrumában, Radojica Žarkov komputergrafikáihoz hasonlóan, optimális arányokkal rendelkező idilli női arcot érzékelünk, azzal, hogy ennek gondolatfolyama, túlbujánzó attraktivitással és sűrítettséggel, vizuálisan is érzékelhetővé válik. A háttérből felderengő rémült ábrázatok, a csecsemő halvány sziluettje és a gyilkos eszköz elhelyezése tragikus végkimenetelt sejtet. A műalkotás hangulatát a hiányzó testrészek szimbolikája és a benső indulatok drámája határozza meg.

A szubjektum szájtól és karoktól megfosztottan az abszolút fizikai cselekvésképtelenség állapotába helyeződik. A gyilkosság csakis a gondolat szintjén játszódik le. A kés csupán a gondolatban emelkedik a magasba. Testi realitásában képtelen ölni a gyönyörű porcelánbaba.

³ Tolnai Ottó: *A meztelen bohóc*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1992. 155–156.

Az élénk koloritású, hallucinációszerű kaleidoszkópjátékok esetében a háttér ornamentikája motívumismétlésekből, eggyéolvadásokból és szétvetülésekből alakul. Az előtérben felröppenő kolibrik csoportja, vagy a karjait széttárá puha szoborforma figyelmen kívül marad a sárga, rózsaszín, kék, piros és zöld színrobbanások előtt.

Egy másik helyen a mitológia ikonteremtő metódusához hasonlatosan, eltérő élőlények komponenseiből variálódik egy új, természetfeletti szervezet. A szemek, amelyek a kavargó, végeláthatatlan kozmoszból merednek ránk, egy vadállat szemei. Az ajkakat írisz, az oboát tartó karokat rákollók helyettesítik. A teljes alakot, misztikus jellegét fokozva, áttetsző kékes-szürke és fekete füstfoszlányok járnak körbe. A kép közegében megteremtődik a szférák zenéjének allegóriája.